

Les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística

Autor

Joaquim Mallafre
Coordinador científic

Les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, que van tenir lloc a l'Institut d'Estudis Catalans els dies 29 i 30 de novembre d'enguany, van ser un pas més en les relacions dels diversos sectors implicats, d'una manera o altra, en l'estandardització de la llengua.

Les primeres Jornades van fer que uns professors de la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona proposessin parlar de l'estandardització des del paper que hi té la traducció, en els seus diversos aspectes. Així, l'IEC va acollir aquestes II Jornades, on van participar més de dues-centes cinquanta persones, procedents de la universitat, dels mitjans de comunicació, d'editorials, d'empreses, d'associacions i d'institucions.

Les Jornades es van organitzar en tres blocs. El primer, dedicat a l'àmbit general, va examinar com ha condicionat diversos models d'estàndard la cultura política dels estats, models que, a causa de la massificació actual i de les noves formes de producció lingüística, estan en crisi i necessiten una revisió. També es va parlar del paper de la traducció catalana en la formulació d'un model literari i del fet que la normativa només actua eficaçment sobre un bon bagatge lingüístic, social i personal. És important la competència traductora, que hauria de reflectir els mateixos registres de l'obra original i evitar la reducció estilística per a ús d'un públic pretèsament mal preparat.

A part dels traductors, els criteris d'edició, incloent-hi els de rendibilitat, i els de correcció (d'una obra traduïda d'una altra llengua, no ho oblidem) perfilen uns models determinats i diverses polítiques editorials.

En aquest primer bloc, també es van tractar les traduccions paral·leles per als diversos territoris dels Països Catalans. Un aspecte interessant d'aquestes traduccions és el de les versions litúrgiques; almenys a les Balears, des d'una adequació a la varietat pròpia, es tendeix a la confluència de formes comunes en versions successives. En els casos d'altres traduccions, literàries especialment, les versions diferents

d'una mateixa traducció poden perjudicar la imatge d'unitat de l'idioma. Però hi podria haver diverses traduccions d'una obra fetes des de diverses àrees, i se n'hauria de potenciar la lliure circulació i el coneixement recíproc.

El segon bloc es referia a les traduccions que no es presenten, en principi, com a traduccions. El doblatge, la subtitulació, les notícies d'agència o els textos jurídics i administratius utilitzen la traducció, que el destinatari no percep ben bé com a tal, però que exerceix una influència considerable sobre els usos lingüístics i sobre els models possibles. La qualitat lingüística i l'adequació comunicativa d'aquestes traduccions depenen d'una doble competència, en la llengua i en el camp concret de coneixement.

La inversió en publicitat és al voltant dels 400.000 milions de pessetes (2.404 M€) anuals a Catalunya. La seva influència és certament molt àmplia. Però el fet que les empreses publicitàries sovint tinguin la seu a fora o utilitzin preferentment una altra llengua, potencia els missatges en la llengua original, insercions no traduïdes, diferències entre text escrit i missatge oral i traduccions que afavoreixen en moltes ocasions el calc i les interferències, o que reflecteixen el català empobrit de certs nuclis de parlants, no necessàriament representatius dels usos generals. L'eficàcia comunicativa no està renyida amb la qualitat i l'adequació lingüístiques.

En el camp del doblatge i la subtitulació, sense deixar de banda el debat sobre la prioritat que cal atorgar a l'un o a l'altra, s'hi va constatar una qualitat estimable. Cal tenir en compte, en alguns casos, la manca de criteris unitaris, polítics o lingüístics al llarg del procés, i la possible desorientació, autocensura o inseguretats dels professionals implicats.

En relació amb les notícies d'agència, cal distingir entre les característiques del gènere comunicatiu i els aspectes que es poden atribuir a interferències de la llengua o de la situació d'origen (ús d'uns determinats temps verbals o construccions, manlleus poc unitaris, càlcs induïts, etc.). Un suggeriment interessant en aquest camp

ves a una obra terminològica en el format TeDIF.

La base de dades central o directori virtual conté, doncs, el conjunt de les informacions transferides per cadascun dels centres que integren el TDCnet. L'accés públic a la informació de la base de dades es canalitza per mitjà del Servidor Europeu d'Informació Terminològica (ETIS), que es configura com una interfície comuna i harmonitzada per a la consulta de bases de dades heterogènies, accessible en les diverses llengües dels membres del TDCnet. El TERMCAT n'ha assumit la localització íntegra al català.

Per donar a conèixer la constitució d'aquesta xarxa i els seus resultats, i desvetllar l'interès entre els futurs usuaris de la informació terminològica, es van organitzar diverses actuacions de divulgació. L'activitat central va ser la Conferència per a una infraestructura terminològica a Europa, celebrada el mes de març del 2000 a París, organitzada conjuntament per la Unió Latina i els membres del consorci del TDCnet. La Conferència va afavorir especialment la interacció entre centres, associacions, xarxes i organismes relacionats amb la terminologia i l'establiment de la xarxa de centres de documentació terminològica basada en l'aleshores prototipus del projecte TDCnet. A Barcelona, el TERMCAT va organitzar el mes de novembre del mateix any la Jornada de la Xarxa Europea de Centres de Documentació en Terminologia, adreçada específicament als països de l'Europa del sud, paral·lela a la que es va celebrar a Copenhaguen. El TERMCAT va complementar la jornada amb un Seminari de formació al qual van ser convidats professionals de la documentació representants d'organismes, universitats i biblioteques especialitzades de Catalunya i l'Estat espanyol.

A partir del 2001 la Xarxa TDCnet ha continuat les seves activitats per consolidar i ampliar la infraestructura establerta. El mes de novembre els membres del TDCnet han renovat l'acord amb la signatura d'un nou conveni, amb la intenció que la xarxa constitueixi un dels pilars de la futura infraestructura terminològica a Europa i serveixi de model de cooperació per a les organitzacions que actuen a nivell global o regional i que coordinen les seves activitats per mitjà d'infraestructures basades en Internet.

ANDORRA. GOVERN. SERVEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA; TERMCAT, Centre de Terminologia. Vocabulari de la neu i dels esports d'hivern. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1999. 300 p.; 22 cm. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Sèrie diccionaris terminològics) ISBN 84-412-0128-5

Format TeDIF

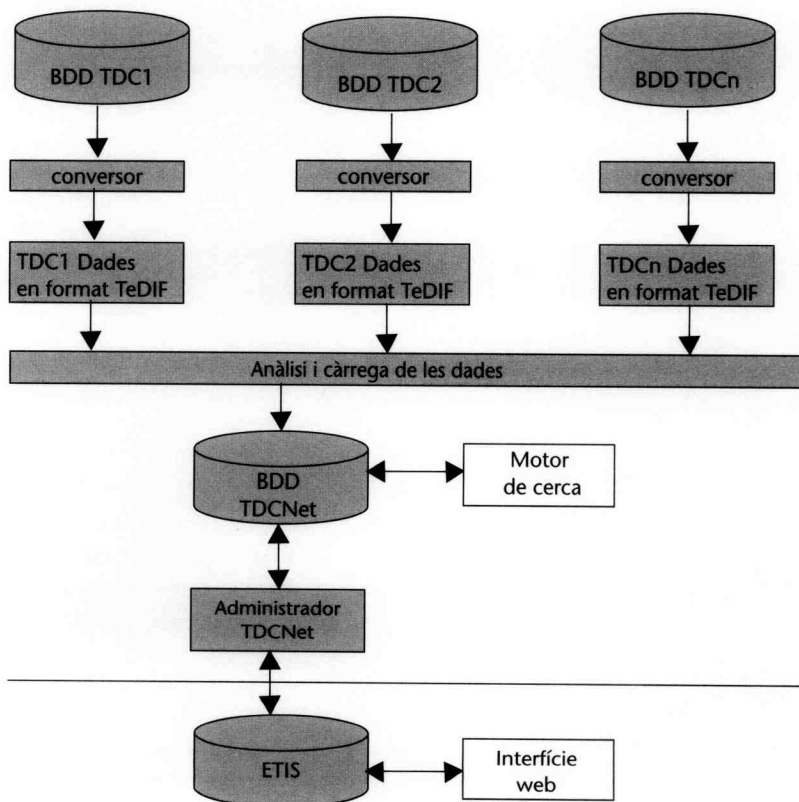
Dades administratives

```
<TDCDOC TYPE='LITMONO' LANG=ca>
  <ADMIN>
    <INTELTYPE>Book</INTELTYPE>
    <INSTOCK>YES</INSTOCK>
    <MAT LANG=ca>Còpia en paper</MAT>
    <PERSON TYPE='CREATOR'>
      <FIRSTNAME>Mercè</FIRSTNAME>
      <LASTNAME>Sallas</LASTNAME>
      <INITIALS>MS</INITIALS>
    </PERSON>
    <UPDATEDATE>2000-07-11</UPDATEDATE>
  </ADMIN>
```

Dades del document

```
<DOCINFO>
  <AUTHOR>ANDORRA. GOVERN. SERVEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA; </AUTHOR>
  <AUTHOR>TERMCAT, Centre de Terminologia.</AUTHOR>
  <TITLE>Vocabulari de la neu i dels esports d'hivern</TITLE>
  <PUBPLACE>Barcelona</PUBPLACE>
  <PUBLISHER>Enciclopèdia Catalana</PUBLISHER>
  <PUBDATE>1999</PUBDATE>
  <NUMPAGES>300</NUMPAGES>
  <ISBN>84-412-0128-5</ISBN>
  <APPROACH>multilingual</APPROACH>
  <LANGUAGES>ca, es, fr, en</LANGUAGES>
  <TERMS>2.264</TERMS>
  <SUBJECT TYPE='UDC'>796.9(038)551.5(038)615.8(038)</SUBJECT>
  <SUBJECT TYPE='local'>VH, CE, EC</SUBJECT>
  <NOTE LANG=ca>Índexs. Bibliografia</NOTE>
</DOCINFO>
</TDCDOC>
```

Sistema del TDCnet

va ser el de trobar una via per a establir la forma dels noms propis d'àmbit internacional o per a la unificació de la forma de neologismes i de noves realitats que exigeixen la seva traducció immediata en els mitjans de comunicació.

Finalment, en l'àmbit jurídic i administratiu es va fer evident l'esforç d'elaboració d'un llenguatge administratiu català fidel i prou flexible en relació amb els textos escrits en castellà, llengua de la qual parteixen sovint. Va merèixer una atenció especial la concertació de criteris i de versions unitàries de totes les administracions per al conjunt de la comunitat lingüística.

El tercer bloc de les Jornades va tractar de la traducció automàtica i assistida per ordinador, de què se serveixen en alguns casos el periodisme o l'Administració. La traducció automàtica planteja problemes de qualitat, de terminologia, de registre; la necessitat d'esquemes simples pot originar una certa rigidesa, però els avantatges de rapidesa, d'informació i emmagatzemament de dades en fan una eina del tot útil en molts casos. La correcció humana és, tanmateix, necessària; no es poden preveure tècnicament totes les ambigüitats i polisèmies possibles i és imprescindible una adequada preparació dels traductors.

Es van analitzar els avantatges i les servituds d'aquest sistema de traducció, sobretot en tres experiències concretes d'aplicació, que partien de l'anàlisi de text, de la traducció paraula per paraula i d'un sistema híbrid que incorpora seqüències que enriqueixen els resultats progressivament. En els jutjats que depenen del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya s'utilitza un programa de traducció automàtica (Sail-labs) que parteix de l'anàlisi de textos, amb solucions satisfactòries des del punt de vista ortogràfic i més problemàtiques des del punt de vista morfosintàctic. El programa de traducció automàtica del castellà al valencià (SALT) tradueix paraula per paraula, amb resultats que permeten la variació i que han popularitzat la utilització del valencià gràcies a la gran difusió que s'ha fet de les dues versions existents. El sistema per a l'edició catalana d'*El Periódico* es fa més per comparació que per anàlisi o lèxic i s'ha fet a mida per a unes necessitats concretes que sorgeixen dia a dia.

En qualsevol cas la tecnologia va molt de pressa i és evident que la nostra llengua l'ha d'utilitzar si vol estar a primera línia. D'aquí a molt pocs anys, els programes de

reconeixement de la veu faran obsolets els teclats i fóra una llàstima que s'hi hagués de recórrer per al català. Les memòries de traducció, una política de la llengua que posi a l'abast bases de dades i el plantejament d'una comunitat electrònica són reptes que hem d'afrontar.

Finalment, es va presentar el balanç de la primera etapa de funcionament del Fòrum d'Estandardització (FOREST), nascut arran d'una proposta presentada en les I Jornades. Els cent cinquanta subscriptors del FOREST evidencien l'interès suscitat per aquest fòrum virtual que, tant la Secció Filològica com els participants, van considerar un mitjà de gran utilitat per a l'intercanvi de punts de vista sobre l'estandardització entre els professionals de la llengua i els responsables del desenvolupament de la normativa.

Una visió general com aquesta no pot sinó assenyalar els temes i debats que es van produir en les II Jornades, que les actes reflectiran amb detall i exactitud. Però des d'aquest repàs no podem deixar d'estar-ne satisfets, per la quantitat i qualitat de les intervencions i per la possibilitat de contacte entre els que, en definitiva, marquen línies per al model del català present i futur.

